

Universitatea „Babeș-Bolyai”

Facultatea de Istorie-Filosofie

Școala doctorală „Istorie, civilizație, cultură”

An universitar 2021-2022

Semestru I

Titlul disciplinei: *Condiția contemporană a scrisului istoric.*

Nr. credite: 15

Loc desfășurare: Microsoft Teams

Programarea: Luni 12-14

Titular curs: prof. dr. Doru Radosav

Orar consultații: Luni 14-16

Contact: doruradosav@gmail.com

Descrierea disciplinei

Cursul oferă câteva reflecții contemporane venite dinspre istoriografia și teoria istoriei asupra condiției scrisului istoric pornind de la aserțiunile mai vechi, dar și mai noi, că „faptele sunt interpretări” (Nietzsche) și că „trecutul există în măsura în care scriem despre el” (V. H. Galbraith).

Scrisul istoric privit ca narațiune și re-prezentare a trecutului a devenit în perioada contemporană centrul unor dezbateri și meditații profunde. Locul central pe care îl deține narațiunea istoriografică stimulează noi definiții ale istoriei și istoricului. Trecerea de la istoria-reconstituire (constructivistă) spre istoria-interpretare, semnificare echivalează trecerea de la epistemologie la hermeneutică, sau trecerea de la „ce se spune despre trecut” la „cum se spune despre trecut”.

Realitatea trecutului poate fi recunoscută și interpretată prin intermediul limbajului istoric/narațiunii istoriografice, iar cunoașterea istorică devine în cele din urmă o interpretare a ei. Cursul și seminarul dorește să ofere câteva competențe teoretice și conceptuale privind

cercetarea istorică și prefătează din acest punct de vedere asumarea deplină auctorială a oricărui proiect istoriografic. În egală măsură, cursul și seminarul conectează cercetătorii doctoranzi cu cele mai inovative dezbateri din istoriografia contemporană: trecutul ca text, narațiunea și interpretarea, prospectivul în istorie, discursul istoric și istoricul în spațiul public, raportul dintre istorie și memorie.

Bibliografie

- M. D. Finley, *Uz și abuz de istorie*, București, Ed. Rao, 2000.
- P. Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea*, Timișoara, Amarcord, 2001.
- P. Veyne, *Cum se scrie istoria*, București, Meridiane, 1999.
- H. White, *Metahistory*, Baltimore, John Hopkins University Press, 1973.
- I.C.D. Clark, *Our Shadowed Present: Modernism, Post-modernism and History*, London, Atlantic Books, 2004.
- A. Munslow, *Deconstructing History*, London, New York, Routledge, 1997.
- P. Zumthor, *Babel sau nedesăvârșirea*, Iași, Polirom, 1998.
- A. Mihalache, *Trecutul ca text. Idei, tendințe, controverse*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2017.
- D. Radosav, *Istoria din memorie*, Cluj-Napoca, Gatineau, Argonaut/Symphologic Publishing, 2006.
- J. Sévillia, *Corectitudinea istorică*, București, Humanitas, 2005.
- M. Ferro, *L'histoire sous surveillance: science et conscience de l'histoire*, Paris Calmann Lévy, 1985.
- Notă:** bibliografia poate fi identificată în catalogul on-line la B.C.U.

Teme

1. *Scrisul istoric în zodia postmodernității.*

Trecerea de la epistemologie la hermeneutică; de la metanarațiunea istoriografică la alternative și diferențe reconstitutive și interpretative; adevărul istoric între retorică și interpretare; narațiuni și semnificarea (interpretarea) culturilor istorice.

Bibliografie

- M. Călinescu, *Cinci fețe ale modernității*, București, Ed. Univers, 1995, p. 221-269.
- G. Vattimo, *Sfârșitul modernității*, Constanța, Pontice, 1996.
- I. F. Lyotard, *Condiția postmodernă*, București, Ed. Babel, 1993, p. 41-74.
- I. Rüssen, *Theorien in der Geschichtswissenschaft*, Düsseldorf, Verlag Schwann, 1980, p. 30-59.
- A. Mihalache, *Trecutul ca text*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2017, p. 9-83.
- C. Geertz, *Interpretarea culturilor*, Cluj-Napoca, Ed. Tact, 2014, p. 50-75.
- L. Petrescu, „*Noul istorism*” și mișcarea postmodernă în „*Steaua*”, nov. 1995.

Seminar: lecturi pe tema cursului

2. Conceptul de istorie în dezbaterile contemporane.

De la istorii la istorie în secolul XVIII; istoria (eveniment) – istoria (narațiune); sensuri anexe ale conceptului de istorie: R. Koselleck, J. Rancièrè, Fr. Dosse, Fr. Hartog.

Bibliografie

- R. Koselleck, *Conceptul de istorie*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2005, p. 26 et sq.
- Fr. Hartog, *Régimes d'historicité*, Paris, Seuil, 2003, p. 11-16.
- Fr. Dosse, *L'histoire ou le temps réfléchi*, Paris, Hatier, 1999, p. 41-77.
- J. Rancièrè, *Les noms de l'histoire*, Paris, Seuil, 1992, p. 7-89

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei

3. Textul ca istorie

Mitul babelian ca eveniment și istorie (P. Zumthor); Abelard (secolul XII) istorie și biografie, de la in-diferență la diferență; M. Foucault și „disciplinarea” cunoașterii istorice; de la istoria „suverană” la istoria societății. U. Eco și scrisul istoric între adevăr, tradiție și „auctoritas”.

Bibliografie

- P. Zumthor, *Babel sau nedesăvârșirea*, Iași, Polirom, 1998, p. 111-152.

M. Foucault, *Trebuie să apărăm societatea. Cursuri rostite la Collège de France (1975-1976)*, București, Ed. Univers, 2000, p. 77-95, p. 190-211.

U. Eco, *Scrieri despre gândirea medievală*, Iași, Polirom, 2016 (cap. Adevăr, istorie și „auctoritas”).

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei

4. *Timp și narațiune în istoriografia antică.*

M. D. Finley: mit, istorie, memorie; Aristotel: poezia și istoria; timpul istoric ca timp narativ la Herodot, Xenofon, Polybios.

Bibliografie

M. D. Finley, *Uz și abuz de istorie*, București, Ed. Rao, 2000 (cap. Mit, memorie, istorie).

P. Ricoeur, *Temps et récits*, Paris, Seuil, 1985, passim.

M. Augé, *Les formes de l'oubli*, Paris, Payot, 2001, p. 9-74

Herodot, *Istorii*, Cartea III, XLVIII

Xenofon, *Heleniu*, Cartea II, Cap. 3/1.

Polybios, *Istorii*, Cartea I, Cap. 16.

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei

5. *Reconstrucția narativă a trecutului.*

„Turnura lingvistică” în scrisul istoric; H. White: scrisul istoric, un „discurs narativ în proză”; cele cinci conceptualizări ale „operei” istorice; P. Ricoeur: reprezentare și narațiune în cercetarea istorică; N. Zemon Davis, K. Pomian: ficțiunea în istorie.

Bibliografie

H. White, *Metahistory*, Baltimore, John Hopkins University Press, 1973, passim.

P. Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea*, Timișoara, Amarcord, 2001, p. 291-300.

N. Zemon Davis, *Ficțiunea în documentul de arhivă*, București, Nemira, 2003, p. 21-54; 100-138.

K. Pomian, *Sur l'histoire*, Paris, Gallimard, 1999, p. 15-81.

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei

6. *Discursul istoric și „genurile narrative”.*

Poetica „Noii Istории”: pretext – text – post-text. Studii de caz: G. Duby, E. Le Roy Ladurie, Odile Arnold, Fr. Furet, Ph. Ariès, J. Le Goff, G. Vigarello, A. Vincent-Buffant etc.

Bibliografie

Ph. Carrard, *Poétique de la „Nouvelle Histoire”*, Lausanne, Payot, 1998, p. 69-120.

F. R., *History and Topology*, Berkeley, University of California Press, 1994, p. 1-45.

P. Nora, *Histoire et roman: où passent les frontières* în „Le Debat” nr. 165/2011.

R. Darnton, *The Literary Underground of the Old Regime*, Cambridge, Harvard University Press, 1982, p. 71-122.

A. Mihalache, *Trecutul ca text*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2017, p. 152-209.

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei.

7. *Deconstructivismul istoric.*

A. Munslow; realitatea istorică, reprezentare, narațiune; trecutul-realitate și trecutul-istoriografie; trecutul referențial – scrisul istoric antereferențial. Confruntarea dintre reconstrucția/construcția trecutului și deconstrucția lui; dintre realitatea impersonală „empirică” și mărcile personale ale narațiunii despre trecut; lectura ca deconstrucție a narațiunii despre trecut.

Bibliografie

A. Munslow, *Deconstructing History*, London, New York, Routledge, 1997, p. 1-10; 180 et sq.

J. Hillis Miller, *Etica lecturii*, București, Art, 2007, p. 1-37.

P. Veyne, *Cum se scrie istoria*, București, Ed. Meridiane, 1999, p. 27-49.

Seminar: lecturi pe marginea bibliografiei.

8. *Scrisul istoric și importanța polului auctorial.*

P. Nora și ego-istoria; existențialul în scrisul istoric ca opțiune pentru meseria de istoric; narațiunea istorică prefațată de narațiunea autobiografică.

Bibliografie

P. Nora, *Essais d'égo-histoire*, Paris, Gallimard, 1987, passim.

P. Costello, *World Historians and Their Goals*, Dekalb, Northern Illinois University Press, 1993, p. 24-94.

M. L. Pallares-Burke, *The New History Confessions and Conversations*, Cambridge, Polity Press, 2002, passim.

G. Duby, *L'histoire continue*, Paris, Ed. Odile Jacob, 1991, p. 9-22.

I. Costea, *A existat Jacques Le Goff: biografie, autobiografie, istorie și memorie*, Cluj-Napoca, Argonaut, 2016, passim.

Seminar: lectură pe marginea bibliografiei.

8-9. *Istorie, memorie, oralitate.*

O entitate a discursului istoriografic contemporan. De la istorie parte a memoriei la memorie ca obiect al istoriei. O refondare cognitivă a istoriei prin memorie și oralitate. Fenomenologia memoriei și hermeneutica istoriei.

Bibliografie

D. Radosav, *Istoria din memorie*, Cluj-Napoca, Gatineau, Argonaut/Symphologic Publishing, 2016, p. 7-44.

K. Pomian, *Sur l'histoire*, Paris, Gallimard, 1999, p. 263-345.

P. Ricoeur, *Memoria, istoria, uitarea*, Timișoara, Amarcord, 2001, p. 263-345.

B. A. Misztal, *Theories of Social Remembering*, Maidenhead, Open University Press, MacGraw-Hill, 2003, p. 1-76.

10-11. *Discursul istoriografic și spațiul public.*

„Istoricul în pretoriu”. Uzajul social al trecutului și utilitatea socială a istoriei. Istoricul savant – istoricul expert. Condiția scrisului istoric în epoca post-totalitară. Prospectivul în istorie.

Bibliografie

G. Zelis (dir), *L'histoire dans l'espace public. L'histoire face à la mémoire, à la justice et au politique*, Louvenal, Ed. Labor, 2005, p. 5-25; p. 57-67.

Istoria recentă în Europa, București, Colegiul Noua Europă, 2002, p. 12-88, p. 245-315.

P. Chaunu, *De l'histoire à la prospective*, Paris, R. Laffont, 1975, passim.

P. Chaunu, *La mémoire de l'éternité*, Paris, R. Laffont, 1975, p. 11-37, p. 213-296.

Fr. Bédarida, *Histoire, critique et responsabilité*, Paris, Ed. Complexe, 2003, p. 265-331.

Seminar: lectură pe baza bibliografiei.

12. *Istorie și politică.*

Scrisul istoric în legitimarea și delegitimarea politică. „Supravegherea” ideologică a scrisului istoric: istoria etnocratică, tăcerile, secretele și cenzura scrisului istoric; discursul istoric între mit-istorie și istoria festivistă. Corectitudinea și incorectitudinea istorică.

Bibliografie

M. Ferro, *L'Histoire sous surveillance*, Paris, Colman Lévy, 1985, p. 19-109.

I. Sévillia, *Corectitudinea istorică*, București, Humanitas, 2003, passim.

I. Sévilia, *Incorectitudinea istorică*, București, Humanitas, 2003, passim.

Seminar: lecturi pe baza bibliografiei.

13-14. *De la istoria puterii la puterea istoriei.*

Construcția istoriografică a României, devenire, durată, cunoaștere de sine în discursul istoric.

De la conștiința istorică la conștiința identitară în discursul istoriografic din România.

Bibliografie

Al. Zub, *Cunoaștere de sine și integrare: identitate, durată, devenire istorică*, Iași, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, 2004, passim.

L. Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Humanitas, 2005, passim.

P. Teodor, *Incursiuni în istoriografia română a secolului XX*, Oradea, Cele Trei Crișuri, 1995, passim.

D. Radosav, *Construcția istoriografică a României. Câteva repere* în „Anuarul Istoriografic al României”, IV, Cluj-Napoca, Argonaut, 2005, p. I-XXVIII.

Seminar: lectură pe baza bibliografiei.

Mod de evaluare: lucrare de semestru, 7-10 p.

Evaluarea se face pe baza calificativelor de la „nesatisfăcător” la „foarte bine”.

Notă: lucrările din bibliografia prezentată care nu pot fi găsite la biblioteci vor fi împrumutate de la titularul cursului.